

Sempozyum Notları / Conference Reports

Islamic Moderation and Its Role in Reform and Development

18 July, Kuala Lumpur 2011

Uluslararası İslami İtidal¹ Forumu (The International Forum for Islamic Moderation IFM) ve Uluslararası Malezya İslam Üniversitesi (International Islamic University of Malaysia IIUM) tarafından organize edilen İslami İtidal ve Reform ve Gelişime Etkileri (Islamic Moderation and Its Role in Reform and Development) adlı sempozyum Malezya, Tunus, Yemen, Ürdün, Endonezya, Sudan ve Türkiye'den gelen katılımcılar ve dünyanın çeşitli ülkelerinden gelecek IIUM'de öğrenim gören Master ve doktora öğrencilerinin geniş katılımıyla 18 Temmuz 2011'de K.L. Campus (ISTAC)'da gerçekleştirildi. IIUM bünyesinde bulunan International Institute for Muslim Unity (IIUM) ve International Institute for Islamic Thought and Civilization (ISTAC)'ın yürüttüğü ve Ürdün Vakıflar Bakanı ve Ürdün Konsolosunun da açılışında bulunduğu sempozyum Kur'an'ı Kerim tilaveti ile başladı ve ardından International Islamic Unity of Muslim (IIUM) ile ilgili kısa bir sunumla devam etti.

İngilizce ve Arapça simültane çeviri ile toplam dört oturumda gün boyu süren sempozyumun açılış oturumunda ilk sözü alan II-

¹ İslam'da Orta yolu benimseme (vasatiyye), ölçülülük ve ılımlı olma kavramları ifade eden "Moderation" kavramı için metnin bundan sonraki geçen kısımlarında "İtidal" kelimesi kullanılacaktır.

UM Rektör yardımcısı Prof. Dr. Nik Ahmad Kamal Nik Mahmud, dünyanın farklı ülkelerinden gelen katılımcıları selamlayarak başladığı konuşmasında bu sempozyumda farklı zaviyelerden İslami İtidal konusunu ele alacaklarını ve kıymetli akademisyenlerin verecekleri bilgilerden hep birlikte faydalanacaklarını ifade etti. İkinci konuşmacı olarak söz alan The International Forum for Islamic Moderation genel sekreteri Marwan al- Faawri Müslüman bilim adamları ve düşünürlerin İslami İtidal konusunda bir platform oluşturmak için 2007 yılında kurulan IFM 'in zaman zaman yaptığı etkinliklerle 21. Yüzyılda Müslüman ümmetin oluşması yolunda fikri temellerin atılmasını hedeflediklerini belirtti. Programa Sudan'dan katılan İFM Başkanı İmam al-Sadiq al- Mahdi ise açılış oturumunun son konuşmasına kapsamlı bir anlayışı ifade eden wasatiyye (orta yol) kavramından söz etmeden önce neden İslami birlik var olmalı ve önemi nedir? Sorularının yanıtlarını arayarak başladı. İslam'ın özgün bir din olduğunu bu özgünlüğün ise tek bir yaratıcıya olan itaatin dünya ve ahret dengesi içerisinde değerlendirildiğini ifade eden al- Mahdi, bu değerlerden herhangi birinin ötelenmesinin ya da diğerine öncelenmesinin İslam'ın kurduğu sistemin işlememesi ile sonuçlanacağına dikkat çekti. İslami terminolojide ifrat ve tefrit olarak ifade ettiğimiz bu dengenin İslami İtidal ya da wasatiyye kavramlarının üzerinde durmakla mümkün olacağını ifade eden Al-Mahdi İslam dünyasının "işlerinizde müşavere ile hareket ediniz" buyruğundan çok ötede bir çok farklı fırka ve anlayışla orta bir ümmet (ümmeten vasata) olmaktan uzaklaştığını sözlerine ekledi. Konuşmasını bu konuda geniş bir perspektiften bakan ve disiplinlerarası çalışmaları mümkün kılan bir yaklaşımla yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğunu vurgulayarak tamamlayan al- Mahdi'nin ardından açılış oturumuna katılan konuşmacılara Ürdün vakıflar Bakanı ve IFM ve ISTAC yetkilileri tarafından plaket ve hediyeler verildi.

Sempozyumun genel hedefi Müslüman araştırmacılar ve bilim adamları arasında ümmet birliği bilincini ve dayanışmayı tesis edebilmek için diyalog ve iletişim imkânının sağlanması ve İslam ve onun karşısında olanlarla entelektüel tartışmalara ön ayak olması

olarak ifade edilebilir. Bu anlamda İslam dünyası ile Batı arasında uçuruma bir köprü ayrıca İslam dünyasındaki entelektüellerin düşüncelerini aktarabilmeleri için onları cesaretlendiren bir faktör olmayı amaçlayan bu sempozyum gerek sunulan tebliğlerde, gerek tebliğlerin akabinde katılımcıların yönelttikleri sorularda ve gerekse verilen aralarda sürdürülen konuşmalarda hedefine ulaştığını gösteren bir çok işareti barındırmaktaydı.

Sempozyumun açılış oturumunun ardından ikinci oturumuna Prof. Dr. İbrahim M. Zein başkanlık etti. Bu oturumda genel anlamda İslami İtidal kavramı ve bu kavramın modernleşme, reform ve gelişim kavramları ile teknik bağlantıları üzerinde duran bilim adamlarından ilki *Reform, Genel Prensipler, Gereklilikler ve Beklentiler* (Reform Its Principles, Necessity and Prospects) adlı sunumuyla Doç. Dr. Younes Soualhi oldu. Soualhi, reform kavramına genel bir bakış açısı ile terminolojik ve linguistik açıdan yaklaşırken bu oturumun ikinci tebliğini sunan Prof. Dr. Azizan Baharuddin, *İslami İtidal, Medeniyetlerin Diyalogu Ve Bunların Reform Ve Gelişme Üzerindeki Etkileri* (Islamic Moderation and Dialogue of Civilizations and Their Role in Reform and Development) başlıklı sunumunda medeniyetler arası diyalog anlayışında wasatiyye (orta yol) kavramının nasıl temellendirilmesi gerektiği ile ilgili düşüncelerini aktardı. Son olarak söz alan Dr. Chandra Muzaffar, *İslami İtidal ve Uluslararası Politikalar Üzerine Konuşmak: Meydan Okuma ve Yanıt Alma* (Islamic Moderation and International Political Discourse: Challenge and Response) adını taşıyan tebliğinde İslami moderasyon kavramının uluslararası politikalar söz konusu olduğunda nasıl bir duruşu ifade etmesi gerektiği ile ilgili düşüncelerini aktardı.

Genel çerçevenin çizilmesinin ardından Malezya, Singapur ve Endonezya örneklerinden yola çıkarak İslami ölçülülük konusunu toplumsal alanda tartışmayı hedefleyen sempozyumun üçüncü oturumuna başkanlık eden Dr. Haslina Hassan ilk sözü sosyal ve politik reformlarda İslami perspektifi tartışan bir tebliğ sunan Hidayat Nur Wahid'e verdi. Wahid'in *Sosyal ve Politik Reformlarda Ölçülü İslami Yaklaşım* (Moderate Islamic Approach in Social and Political Reform) başlıklı tebliğinin ardından sözü alan Prof. Dr. Mohd. Ka-

mal Hassan, *Singapur Uleması, İslami İtidali Müslüman Olmayanların Endişeleri Işığında Düşünmek* (Singapore Ulama' Understanding of Islamic Moderation in Light of Non-Muslim Anxiety) başlıklı tebliğinde gayrı Müslimlerin ve idarecilerin baskılarına rağmen İslam dünyasına örnek olabilecek bir şekilde Singapur ulemasının itidal kavramına verdiği önemden bahsetti. Bu bölümün son tebliğini sunan Prof. Dr. Zaleha Kamaruddin genel anlamda toplumsal statü açısından kadın erkek ilişkileri ve bu ilişkilerin gündelik hayata yansımalarını konu alarak başladığı tebliğinde ölçülü İslami bir toplumsal yapı için kadınların ne denli önemli bir rol üstlendiklerinin üzerinde durdu. Tebliği için *İslami itidali Malezya'da Biçimlendirmek: Kadınların Rolü Neden Önemli* (Shaping Islamic Moderation in Malaysia: Why Women's Role is Important) başlığını tercih eden Kamaruddin sempatik sunumu ile de katılımcıların takdirini topladı.

Konunun İslam dünyasına yansımaları ve İslam dünyasındaki aşırılıkların itidal kavramı üzerindeki etkilerinin tartışıldığı günün ve sempozyumun son oturumuna Sosyolog Prof. Dr. Malik Bedri başkanlık etti. Oturumda ilk sözü alan Dr. Daud el-Hadabi, Arap dünyasında meydana gelen değişimlerini ve bu değişimlerin kültürel ve değerlere bağlı olarak global anlamdaki etkilerini konu alan *Arap Dünyasındaki Değişim ve Yeni Kültür ve Değerlerin Oluşmasına Katkıları* (Changes in the Arab World and Their Contribution to do Establishment of New Culture and Values) isimli tebliğini sundu. İkinci olarak sözü alan Muntasir al-Zayat *İslami İtidalin Terörist Söylemlerin ve Şiddetin Azalmasındaki Rolü* (The Role of Islamic Moderation in the Decline of Terrorist Discourse and of Means of Violence) başlıklı tebliğinde, İslam dünyasındaki şiddet yanlısı anlayışların itidal kavramı çerçevesinde bir değerlendirmesini yaptı. Ardından söz alan Marwan al-Faawri, *İslami İtidalin Pratik Rolü: Uluslararası İslami Moderizasyon Forumu Deneyimi* (Practical Role of Islamic Moderation: The Experience of International Forum for Moderation) adlı tebliği ile Uluslararası İslami İtidal Forumu deneyiminin itidal kavramının İslam dünyasının birliği sağlamanın için gerçekleştirdiği çalışmalardan verdiği örneklerle foru-

mun işlevselliği üzerinde durdu. Son olarak Prof. Dr. Abu Yarub al-Marzuqi, medyanın İslami reformlarda ve gelişimdeki rolüne değinen *İslami Reform ve Gelişimde Medyanın Rolü* (The Role of Media in Islamic Reform and Development) isimli tebliği ile oturum sona erdi.

Sempozyumun sonunda İslam dünyası için son derece önemli bir konunun gün boyu yapılan oturumlarda farklı açılardan ele alındığını ve gerçek anlamda istifade edilebilecek bir çok tebliğin sunulduğunu ifade eden organizasyon heyeti, gerek tebliği ile sempozyuma katkı sağlayan akademisyenlere ve gerekse gün boyu oturumları takip eden katılımcı bilim dünyası insanlarını tebrik etti. Bu benzeri sempozyumların İslam dünyasının farklı coğrafyalarında da düzenlenmesi ve bu konunun İslami düşünceye hizmet eden bilim adamlarınca daha farklı boyutlarıyla da tartışılması temennileri ile sempozyum sona erdi.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİREKUL
İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, DKAB